

ระบบบริการสุขภาพของไทย

Health Care System

พญ.ดารณี อินทรวาณิช

โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์

ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย (Health service system)

Expected Learning Outcome

- เข้าใจและอธิบายระบบบริการสุขภาพของประเทศไทยได้
- เข้าใจความแตกต่างและสามารถอธิบายสิทธิการรักษาพยาบาลของแต่ละระบบได้
- สามารถวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของสิทธิการรักษาพยาบาลแต่ละระบบได้
- เข้าใจและสามารถวิเคราะห์สาเหตุของความไม่เท่าเทียมกันในระบบสุขภาพได้

Content

- ระบบบริการสาธารณสุขของประเทศไทย
- สิทธิการรักษาของคนไทย
- ความไม่เท่าเทียมกันในระบบสุขภาพ

ระบบสุขภาพมุ่งหวังให้ประชาชนมีสุขภาพกายและจิตที่ดี ผ่านกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาโรค ฟื้นฟูการทำงานของร่างกาย และกระบวนการสร้างความแข็งแกร่งและความพร้อมของสาธารณสุขในการรับมือโรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อ และภัยพิบัติ การจัดระบบบริการสุขภาพควรมีความเหมาะสม สอดคล้อง กับความจำเป็นหรือความต้องการและสภาพปัญหาทางด้านสุขภาพของประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการบริการ

การจัดระบบบริการสุขภาพต้องคำนึงถึง การเข้าถึงบริการ และความครอบคลุมของบริการสาธารณสุข และบริการต่างๆ ที่มีคุณภาพได้ มาตรฐานและมีความปลอดภัย ความเข้าใจเรื่องระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย ดูเหมือนเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก แต่จริงแล้วเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมาก ลองมาทำความเข้าใจกันหน่อยนะคะ

ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย (Health service system)

ประเทศไทยมีสถานพยาบาลที่ให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนหลายระดับ นื่องๆ พอจะทราบไหมคะ ว่า สถานพยาบาลในประเทศไทยแบ่งออกเป็นกี่ระดับ (level of medical care) อะไรบ้าง

น่ารู้...

จากบทเรียนการพัฒนากระบบบริการสุขภาพทั่วโลก พบว่า ประเทศที่ให้ความสำคัญและจัดระบบบริการปฐมภูมิที่เข้มแข็ง จะมีผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ดีกว่า ทั้งด้านอัตราการตายของทารกและประชากรที่ต่ำกว่า เด็กแรกเกิดน้ำหนักตัวน้อย มีอัตราต่ำกว่า ค่าใช้จ่ายสุขภาพต่อประชากรต่ำกว่า (Macinko et al, Health Serv Res 2003; 38:831-65) นอกจากนี้ระบบบริการปฐมภูมิที่ดี ยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยลดความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ (van Doorslaer et al, Health Econ 2004; 13:629-47. vanDoorslaer et al, CMAJ 2006; 174:177-83)

ที่มา : ระดมความคิด ร่างแผน 10 ปี พัฒนาระบบบริการปฐมภูมิ <http://www.hsri.or.th/researcher/media/news/detail/6218>

ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย (Health service system)

หลักการสำคัญของระบบบริการเวชปฏิบัติปฐมภูมิ

First contact เป็นด่านแรกของการเข้าถึงด้านสุขภาพ

Continuity of care ดูแลต่อเนื่อง

Comprehensive care ดูแลผสมผสานทุกปัญหา ร่วมกับ คัดกรอง รักษาโรค ส่งเสริม ป้องกัน

Coordinated care ติดต่อประสานกับฝ่ายต่างๆเพื่อการดูแลสุขภาพ ครบถ้วน รอบด้าน

แล้วประชาชนคนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุขได้อย่างไร คนไทยทุกคนมีสิทธิการรักษาเพื่อรองรับการเข้าถึงบริการสุขภาพได้อย่างทั่วถึง น้องๆพอจะทราบไหมคะว่า คนไทยมีระบบสิทธิการรักษาอะไรบ้าง ?

กรณีศึกษา

นายคำ ใจดี เป็นคนไทย อายุ 50 ปี อาชีพทำนา สมาชิกทุกคนในครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวข้าว นายคำมีอาการปวดหลังมาก จึงไปตรวจรักษา ที่ รพ.สต. ใกล้บ้าน เจ้าหน้าที่ รพ.สต. ได้ให้ยาแก้ปวด และยาทานวดกล้ามเนื้อ

น้องๆคิดว่านายคำต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาหรือไม่ ?

สิทธิการรักษาพยาบาลของนายคำและสมาชิกในครอบครัว อยู่ในประเภทไหน

สิทธิการรักษาพยาบาลของนายคำ ครอบคลุมอะไรบ้าง

ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย (Health service system)

ในเวลาต่อมา อาการปวดหลังไม่ดีขึ้น นายคำ จึงถูกส่ง จาก รพ.สต ดังกล่าว เพื่อปรึกษาแพทย์ที่โรงพยาบาลชุมชน ประจำอำเภอได้รับการรักษาด้วยยา และการกายภาพบำบัด อาการยังไม่ดีขึ้น นายคำได้ปรึกษาสมาชิกในครอบครัว และตัดสินใจเดินทางไปยัง รพ. มหาวิทยาลัย ของรัฐแห่งหนึ่ง เนื่องจากคนรู้จักในหมู่บ้านแนะนำว่าแพทย์ที่นี่มีความเชี่ยวชาญด้านการรักษาพยาบาล

นายคำต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษา ที่ รพ.มหาวิทยาลัย ครั้งนี้หรือไม่ เพราะอะไร

แพทย์ที่รพ.มหาวิทยาลัย ให้การวินิจฉัยและแนะนำให้รับการผ่าตัด นายคำต้องดำเนินการอย่างไรต่อไปเพื่อได้รับการผ่าตัด

กรณีศึกษา

นายดี ศรีสม เป็นคนไทย อายุ 55 ปี ภูมิลำเนาอยู่จังหวัด เชียงราย ได้เดินทางไปหาลูกสาวที่จังหวัดแพร่ แล้วมีอาการเจ็บแน่นหน้าอก หายใจไม่ออก ฉับพลัน ลูกสาวพาไปที่ห้องฉุกเฉินที่รพ.แพร่

นายดีต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษา ที่ รพ.แพร่ ครั้งนี้หรือไม่ เพราะอะไร

หน้า...

นักศึกษาแพทย์ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงพยาบาลต่างๆ ไม่จำเป็นต้องชำระค่ารักษาพยาบาล หากนักศึกษาแพทย์ต้องย้ายสิทธิ์การรักษาตามระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (UC) มายังโรงพยาบาลที่กำลังทำการศึกษาอยู่

ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย (Health service system)

กรณีศึกษา

นางจันทร์ บุตรเยอะ อายุ 25 ปี อาชีพค้าขายของชำ แต่งงาน 5 ปี แต่ไม่มีบุตร นางบัวจันทร์จึงต้องการทำกิฟ (gift) เพื่อมีบุตร

นางจันทร์สามารถใช้สิทธิการรักษาของตนเพื่อรับบริการทำกิฟ (gift) ได้หรือไม่ เพราะอะไร

บริการที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า (UC) ที่น้องๆพอจะทราบมีอะไรบ้าง

กรณีศึกษา

ครูวารี มีบุตรตรี เป็นครูประจำโรงเรียนรัฐแห่งหนึ่ง เข้ารับการรักษาผ่าตัด Acute appendicitis ที่โรงพยาบาลของรัฐประจำจังหวัด
สามีชายของชำ มีบุตร 2 คน อายุ 15 ปี ม.ปลาย และ 22 ปี ซึ่งทั้งคู่กำลังศึกษาอยู่

น้องๆคิดว่า สิทธิการรักษาของครูวารีอยู่ในระบบใด ใครบ้างในครอบครัวสามารถใช้สิทธินี้ได้

สิทธิการรักษาของครูวารี ครอบคลุมอะไรบ้าง

Smart link <http://www.ocsc.go.th/OCSC/TH/uploads/File/hospital.pdf>

ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย (Health service system)

กรณีศึกษา

นางสาวบัวศรี มีดี อายุ 30 ปีทำงานด้านบัญชีให้กับบริษัทแห่งหนึ่ง มีอาการเป็นไข้ จึงตัดสินใจไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง

น้องๆคิดว่า สิทธิการรักษาของนางสาวบัวศรีอยู่ในระบบใด

สิทธิการรักษาดังกล่าวครอบคลุมการบริการทางสุขภาพใดบ้าง

Smart link <http://www.sso.go.th/wpr/content.jsp?lang=th&cat=868&id=3628>

นางสาวบัวศรี จะสามารถรับบริการการรักษาพยาบาลได้ในสถานพยาบาลใดบ้าง

น่ารู้...

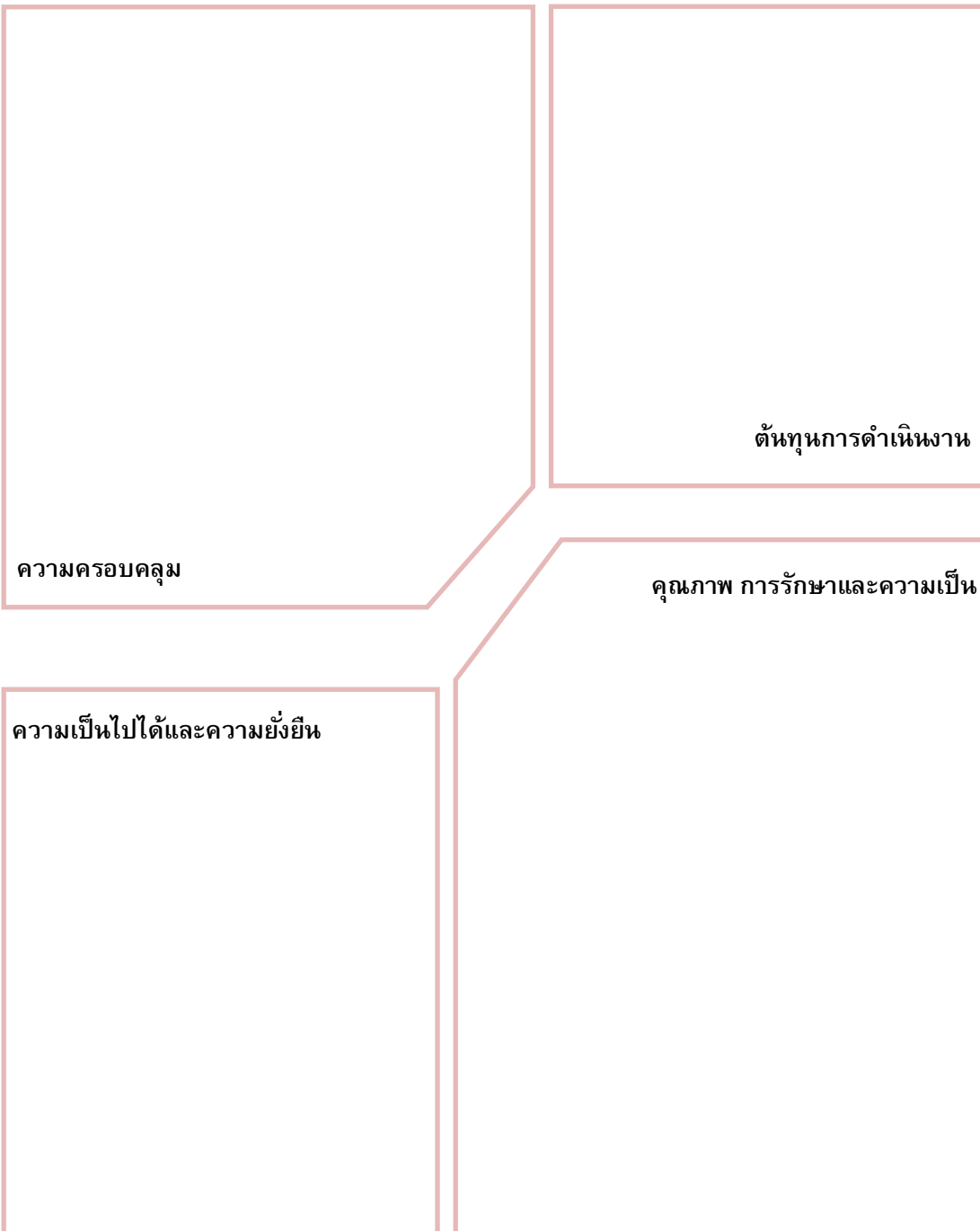
ผู้ประกันตนที่ต้องการใช้สิทธิประกันสังคม ต้องส่งเงินเข้าสมทบกองทุนประกันสังคม ผู้ประกันตนจะได้รับบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล เมื่อส่งเงินสมทบครบ 3 เดือนภายในระยะเวลา 15 เดือนก่อนเดือนรับบริการทางการแพทย์ โรงพยาบาลตามบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาล คือ โรงพยาบาลที่ผู้ประกันตนเลือกเองสามารถเปลี่ยนแปลงได้ปีละ 1 ครั้ง

ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย (Health service system)

น้องๆ พอจะทราบแล้วใช่ไหมคะว่า ประเทศไทย มีระบบบริการสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยสิทธิการรักษาที่แตกต่างกันถึง 3 ระบบ แต่ละระบบมีความแตกต่างกัน ลองอภิปรายสิคะว่า แต่ละระบบมีข้อดี ข้อเสีย ในแต่ละประเด็นอย่างไรบ้าง

Smart link <http://tdri.or.th/tdri-insight/tdri-factsheet-29/>
<http://hisro.or.th/main/download/book024.pdf>
<http://thaipublica.org/2011/09/commission-report/>
<http://thaipublica.org/2011/10/health-budget-problems/>

ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย (Health service system)

ความเท่าเทียมทางสุขภาพ (Health Equity)

สิทธิทางสุขภาพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ “ทุกคนมีสิทธิในการมีมาตรฐานชีวิตที่เพียงพอต่อสุขภาพความเป็นอยู่ของเขาและครอบครัว”
มนุษย์ควรมีโอกาสได้รับการรักษาไม่ว่าจะเกิดมาอยู่ในสถานะใดๆ

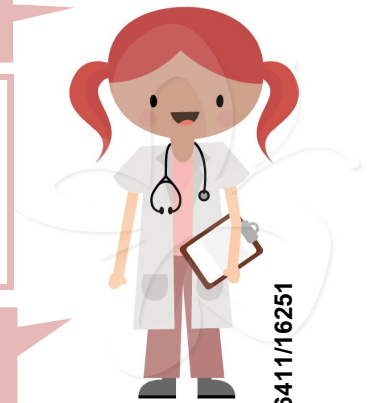
กรณีศึกษา

นายอาเสาะ เยอเซอมี เป็นคนไทยภูเขา อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงห่างไกล ติดชายแดนพม่า ครอบครัวได้อพยพมาอยู่ในพื้นที่นานแล้ว
นายอาเสาะ ตกสำรวจ ไม่ได้มีบัตรประชาชน นายอาเสาะเริ่มป่วย อ่อนเพลียลงเรื่อยๆ ญาติต้องการพานายอาเสาะมา รพ. แต่นายอาเสาะไม่กล้ามา เพราะไม่มีเงินเก็บเลย

น้องๆ คิดว่านายอาเสาะควรได้รับการรักษาหรือไม่ เพราะอะไร

นายมาเยอะ เป็นเพื่อนกับนายอาเสาะ อยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียงกัน แต่ไม่ตกสำรวจ มีบัตรประชาชน
น้องๆ คิดว่า ทั้งสองคนนี้มี ภาวะทางสุขภาพ ต่างหรือไม่ อย่างไร

นาย ซือมี เป็นคนไทยภูเขา มีบัตรประชาชน เป็นเกษตรกร อาศัยอยู่ที่อำเภอ อมก๋อย จังหวัด
เชียงใหม่ กับ นายก้าน ทำงานรับจ้างอยู่ใน ตัวอำเภอเมือง เชียงใหม่ ทั้งสองคนป่วยเป็น เบาหวานและ
ความดันโลหิตสูง น้องๆ คิดว่า ทั้งสองคนนี้มี ภาวะทางสุขภาพ ต่างหรือไม่ อย่างไร

Smart link <http://www.tci-thaijo.org/index.php/nah/article/viewFile/16411/16251>

ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย (Health service system)

ปัจจัยกำหนดสุขภาพ หรือปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพ

(social determinants of health)

น้องลองอ่านบทความ “ประชากรในชนบททั่วโลกกว่าครึ่ง ถูกกีดกันออกจากระบบสาธารณสุข”
 ที่ <http://www.hfocus.org/content/2015/07/10329> แล้วลองอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้นี้จะ
 ความไม่เท่าเทียมกันในระบบสาธารณสุขไทย มีอยู่จริงหรือไม่ อย่างไร
 สาเหตุของความไม่เท่าเทียมกันในระบบสาธารณสุขไทย

ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย (Health service system)

The idea that some lives
matter less is the root
of all that's wrong with
the world

- Dr. Paul Farmer

- ระบบงานด้านสุขภาพ <https://www.gotoknow.org/posts/380927>
- เวชศาสตร์ครอบครัว แนวคิดและประสบการณ์ในบริบทไทย บท ความรู้พื้นฐานด้านเวชศาสตร์ครอบครัว หน้า 27 ผศ.พญ. สายพิน หัตถ์รัตน์
- 10 เรื่องควรรู้ สิทธิหลักประกันสุขภาพ ของ สปสช กันยายน 2556
- ข้อมูลผู้ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
http://www.nhso.go.th/files/userfiles/file/PR/final_AW.pdf
- ระบบหลักประกันสุขภาพในประเทศไทย (ฉบับสมบูรณ์) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดย สุรจิต สุนทรธรรม และคณะ
<http://www.hisro.or.th/main/modules/research/attachgovernance/181/Full-text.pdf>
- สำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนสามัญ <http://www.ocsc.go.th/OCSC/TH/uploads/File/hospital.pdf>
- สำนักงานประกันสังคม สิทธิประโยชน์ <http://www.sso.go.th/wpr/content.jsp?lang=th&cat=868&id=3628>
- The right to health <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs323/en/>
- Social determinants of health
http://www.who.int/social_determinants/thecommission/finalreport/key_concepts/en/
- แนวคิดปัจจัยกำหนดสุขภาพและปัจจัยกำหนดสังคมทางสุขภาพ ภายใต้ระบบสุขภาพโลกและประเทศไทย <http://www.tci-thaijo.org/index.php/nah/article/viewFile/16411/16251>

ให้อ่าน

